

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Een geest van verwarring

„Als nu Abimelech drie jaren over Israël geheerst had, zo zond God een boze geest tussen Abimelech en tussen de burgers van Sichem, en de burgers van Sichem handelden trouwelooslijk tegen Abimelech.”

Richt. 9 : 22, 23.

Sichem is een vrijstad, gelegen aan de westzijde van de Jordaan in Israël. Doch al was Sichem een vrijstad, het gaf hen geen vrijheid om te doen datgene wat goed was in hun ogen. En dat deden zij ten tijde van de Richteren, gelijk de eeuwen door dit zovelen hebben gedaan en dat tot hun eigen en eeuwige schade.

Wat was er aan de hand?

De richter Gideon was gestorven. Hij liet 70 zonen na. Abimelech was een zoon van een bij-wijf dat woonde te Sichem. Toen de vader van Abimelech - Gideon - gestorven was, begon Abimelech een verkiezingscampagne te houden. Hij stelde de burgers van Sichem voor dat het beter was dat hij alleen over hen zou regeren, dan dat alle 70 nakomelingen van Gideon dit zouden doen. Men was het met hem eens. Om nu zijn doel te bereiken doodde hij al zijn halfbroers op een steen. Zodoende kwam hij langs een revolutionaire weg op de troon te zitten, geholpen door de burgers van zijn stad. De weg van de revolutie is al een heel oude weg. Zij heeft haar oorsprong in het paradijs en zij is zo lang, dat het einde er nog niet van te zien is. De revolutionaire weg is altijd een verkeerde weg. Het is een weg die uitloopt op de dood. Dat was toen zo en dat is nu nog zo. Dit geldt een heel volk, maar ook een ieder persoonlijk. Zet daar voor uzelf een dikke streep onder. Want van nature zijn wij allen revolutionairen door onze val in Adam, door onze afval van God, dat is opstand tegen God.

In het begin leek het met Abimelech en de stad Sichem goed te gaan. Hij heerste drie jaar over hen. Gods lankmoedigheid is groot. Niet altijd wordt dadelijk de zonde gestraft. Doch daar komt een moment, dat God de ongerechtigheid niet langer kan gedogen. Want na drie jaren zond God een boze geest tussen Abimelech en tussen de burgers van Sichem.

De boze geest is de tegenpool van de Heilige Geest. De Heilige Geest komt uit de hemel. De boze geest komt uit de afgrond. Die boze geest komt openbaar als een *geest van verwarring*. Want het liep fout tussen Abimelech en zijn aanhang, maar ook tussen de burgers onderling.

Een gedeelte te Sichem werd ontrouw jegens hun koning en een gedeelte bleef hem aanhangen. 't Gevolg was dat Abimelech met zijn aanhang ging strijden tegen de opstandelingen, die zich geschaard hadden achter een zekere Gaäl. De overwinning is aan de kant van Abimelech, met als resultaat dat geheel Sichem werd uitgemoord. De wrede koning ging verder en wilde het nabijgelegen Tebez hetzelfde lot doen ondergaan. Doch dit werd hem noodlottig. Want vanuit een toren wierp een vrouw een stuk

van een molensteen op zijn hoofd, waar door zijn hersenpan verpletterd werd. Daar hij niet door een vrouw gedood wilde wezen, werd hij op eigen verzoek door zijn wapendrager gedood.

Als we de rekening kunnen opmaken kunnen we niet anders zeggen dan dat vorst en volk God en Zijn gebod verlaten hadden, zonder zich te bekeren. Daarom kwam over hen de vloek die door Jothan, de jongste zoon van Gideon, over hen was uitgesproken Rt. 9 : 57.

De boze geest waaraan men was overgegeven openbaarde door alles heen te zijn, die hij was, is en blijft: Een leugenaar en een mensenmoordenaar van de beginne.

Een geest van verwarring! Daar is anno 1985 de wereld ook aan overgegeven. Iedereen staat op tegen iedereen. Vorsten tegen volken en volken tegen vorsten. Hetzelfde doen ook de burgers onderling. Het "oude nieuws" uit de krant kunt u "gloednieuw" in de "oude bijbel" zien afgetekend. Wie hier goed leest, zal moeten zeggen: "Er is niets nieuws onder de zon".

Revolutie, moord, doodslag, terrorisme enz., het ontspruit allemaal aan dezelfde wortel, en brengt aan het eind niets anders dan de dood - de eeuwige dood, indien men sterft zoals men geboren is.

Een geest van verwarring! Al gaat het op een schijnbaar wat meer nette manier, we komen deze geest helaas ook tegen in de kerken. Het is een wonder als je er nog twee ontmoet, die het in de Heere met elkander eens zijn. Men spreekt over liefde, terwijl haat en nijd hoofden en harten vervult.

't Gevolg is een steeds voortgaande verwijdering. Men gaat samen op weg om tot eenheid te komen, terwijl een steeds groter wordende verdeeldheid het resultaat is. Iedereen geeft iedereen de schuld. Men belijdt wel zogenaamd gemeenschappelijk schuld, doch niemand komt persoonlijk in de schuld. De bijbel is niet meer het "einde van alle tegenspraak" maar de menselijke rede geeft de toon aan. De geest van de tijd bepaalt de normen en vormen. En dat is een geest van verwarring. Het is geen vrucht van de Geest Die uit God is. Men roept uit het geloof op tot geloof. Doch het is geen wezenlijk geloof, geen echt geloof. Want indien men een geloof had als een mosterdzaadje, men zou bergen verzetten. Nu heeft men bergen geloof - als je het gelooft - doch het verzet nog geen mosterdzaadje. Dat is helaas een droeve werkelijkheid.

Men vraagt zich af: Vanwaar komt toch al die kerkelijke narigheid? Het antwoord lijkt mij niet zo moeilijk. Wanneer een ieder zich liet leiden door Woord en Geest en niet met zijn eigen mening naar voren kwam, dan zou er al heel veel opgelost zijn. Want de Heilige Geest is geen Geest van verwarring, maar een Geest, dé Geest, Die in al de waarheid leidt. Als dat gebeurt, krijgt men waarachtige Godskennis. Al wat hoog is moet dan voor de hoge God vallen. Want men krijgt ook ware zelfkennis, die de mens zichzelf doet veroordelen tot het oordeel des doods. Wanneer deze dingen wezenlijk worden beleefd, dan verkeert men in het stof. Dan is

men echt met ootmoedigheid bekleed. Dan is men naar eigen waarneming een verloren zondaar voor God. En daar is nu de Heere Jezus Christus voor gekomen. Hij is gekomen om te zoeken en zalig te maken, datgene wat verloren is. Daar heeft Hij alles voor gedaan. Daar heeft Hijzelf voor verloren willen gaan, voor neer willen dalen tot in de hel toe, opdat zondaren, die zichzelf daar een plaats hebben leren waardig keuren, het eeuwige leven zouden kunnen verkrijgen. Dit wordt dan het grootste wonder wat ooit op aarde beleefd kan worden.

Vragen als: Mag men aborteren, is homofilie geoorloofd, kan men ook niet ongehuwd samenleven, mag er euthanasie worden gepleegd, is er plaats voor de vrouw in het ambt, kan men ook niet langs een andere weg zalig worden, dan langs de weg van de drie stukken - met de ellende voorop - enz., zijn dan geen vragen meer. Waarom niet? Omdat de Schrift zich daar duidelijk over uitspreekt en omdat men niet wijzer wil zijn dan God, maar zich gehoorzaam wil onderwerpen aan Zijn Woord, om ook daarnaar te leven. Men zal dan vanuit de liefde nog meer zoeken te doen, dan God vraagt, inplaats van op Zijn voorschriften ook maar enigszins iets zoeken af te dingen.

Men is dan in de ogen van "eigen-wijze" wereld wel een bespotting. "Bij de mensen wel veracht, maar bij God uitverkoren en dierbaar".

Dan moet de boze geest, de geest van verwarring, wijken, en dan geeft de Heilige Geest de toon aan. Dan houdt het verteren, vereten en verbijsen van elkander op. Dan leeft men in vrede met God, door het geloof in de Heere Jezus Christus, Die door de Geest verheerlijkt wordt. En dan leeft men ook in vrede met elkander.

Van deze heerlijke werkelijkheid zijn we heden ten dage wel ver verwijderd. Als we alleen horizontaal kijken, dan is er oorzaak voor zeer veel vrees. Doch gelukkig is er ook nog een verticale lijn. God houdt Zijn kerk in stand, ook in deze tijd van diep verval, en Hij zelf zal er zorg voor dragen dat eenmaal "gans Israël zalig worden zal". De bede mag hier echter wel vermenigvuldigd worden:

*Zend, HEER, Uw licht en waarheid neder,
En breng mij, door dien glans geleid,
Tot Uw gewijde tente weder;
Dan klimt mijn bange ziel gereder
Ten berge van Uw heiligheid,
Daar mij Uw gunst verbeidt.*

Ds. H.C. v.d. Ent.

Van de Redactie

1. **School voor Dundas en Hamilton.** We ontvingen per bank een gift van f 200,- van HKW te S., waarvoor onze hartelijke dank.
2. **Ds. L.W. van der Meij.** Deze heeft een beroep aangenomen naar de gemeente te Alphen aan den Rijn. Hij hoopt D.V. 3 december afscheid te nemen van de gemeente te Zaamslag. De bedoeling is dat Ds. D. Slagboom hem te Alphen zal bevestigen D.V. woensdag 18 december a.s., om 3 uur n.m., in het eigen kerkgebouw en dat Ds. Van der Meij op dezelfde dag, des avonds om 7 uur zijn intrede zal doen in het kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk.

3. Reactie op een brief? Enige personen hebben een brief geschreven aan kerkera-den, predikanten enz. De inhoud van die brief was om zo te zeggen nogal alternatief. Moeten we daarop in ons blad ingaan? Dat wordt uit onze lezerskring bevestigend beantwoord. Eén onzer redactie-leden wees ons op een meditatie van Ds. Van der Ent in diens kerkblad. Die meditatie was nog niet in ons bezit, maar wel in zijn bezit. Hij vroeg die meditatie in ons blad op te nemen als een waardig antwoord. We hebben er nu kennis van genomen en willen graag voldoen aan het verzoek van onze vriend en collega. We hadden al een meditatie van Ds. Vlietstra. Die kunnen we voor later bewaren.

B.

Van de administratie

We willen beginnen met allen hartelijk te danken voor de reacties op de gevraagde adressen van de abonnees, van wie we de bladen steeds terugkregen. We mochten weer 11 nieuwe abonnees noteren, waaronder weer verschillende geschenkabonnementen, terwijl we f 56,- aan giften ontvingen.

Voor dit alles ook hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Rechtvaardig voor God

In onze Heidelbergse catechismus komen treffende vragen voór. Eén daarvan is de volgende: "hoe zijt gij rechtvaardig voor God?" Deze vraag heeft een historische en praktische achtergrond. Zo rond 31 oktober, de dag van de kerkhervorming, is het niet overbodig hier aandacht aan te besteden. Want in het algemeen kerkelijk leven kan dit zijn óf een achterhaalde vraag, óf een vraag die niet zo aan de orde behoeft te komen. Daar echter de vraag en ook het antwoord behoren tot het belijden van de kerk moeten beide gehonoreerd worden. En waar heel bijzonder aan dient gedacht te worden, want beide zijn schriftuurlijk. God Woord verkondigt het ons. Wat nu het historisch gegeven van de vraag betreft. De bijbelse verkondiging van de rechtvaardiging des zondaars voor God in Christus door het geloof kwam in de prediking niet aan de orde. De prediking was door het geestelijk klimaat van de middeleeuwen sterk moralistisch. De hoofdnadruk viel op wat de mens moest doen in de vorm van goede werken. Dat doen van de mens was beslissend voor de dood, oordeel en hel. In afschrikwekkende beelden werden oordeel, hel en ook het vagevuur getekend. Hierdoor ontstond er grote angst onder de vele mensen. Die angst meenden mannen als Tetzels door hun aflat handel te kunnen wegnemen. We kennen het steeds terugkerende refrein: "als het geld in het kistje klinkt, zieltje in de hemel springt". Goede zaken werden door deze handel gedaan, maar de verwachte vrede bracht zij niet. Men werd niet rechtvaardig voor God. God de Heere gaf in die tijd de herontdekking van het evangelie. Bij die herontdekking gaf Hij de beleving. De geschriften der reformatoren spreken daarvan en bij velen na hen. Denk aan ons kostelijke leerboek de Heidelbergse catechismus. Daarin staat de schone, rijke, inhoudvolle zin "in Christus voor God rechtvaardig en zo een erfgenaam van het eeuwige leven".

En dan als de vraag wordt gesteld: "hoe zijt ge rechtvaardig voor God?", dan volgt een antwoord de moeite waard te overdenken. Rechtvaardig voor God door een oprecht geloof in Jezus Christus. Door niets anders rechtvaardig dan alleen door het geloof. Alles wat daarbuiten wordt aangegrepen of gezien wordt als grond valt weg. Is gelijk aan hooi en stoppelen. Komt het maar even met vuur in aanraking; het verdwijnt geheel. Het in zichzelf rechtvaardig voor God te zijn is ook geheel uitgesloten want niemand wordt rechtvaardig in Gods oog. Het komt op geloof aan. Op geloof alleen! Er staat immers geschreven: "zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen". Nu spreekt de catechismus van een waar geloof. Er kan dus surrogaat zijn. Namaak geloof. Gelijk er doublé naast goud is.

Nu kan de vraag leven: "is mijn geloof wel echt?" Geen onbelangrijke vraag in het geestelijke leven. Een vraag echter, die men niet

geregeld tegenkomt. Dit komt door een eenzijdige prediking en eenzijdig pastoraat. Nu geeft echter de Heidelberger op deze vraag een afdoend antwoord. Graag wil ik u dat antwoord doorgeven: "alzo dat al is het dat mij mijn conscientie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade, mij de volkomen genoegdoening gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zoverre ik zulk een weldaad met een gelovig hart aanneem". Uit dit antwoord, wat voluit bijbels is, blijkt ons dus dat het geloof zich ook openbaart in de taal van het geweten. De taal van zelfbeschuldiging en zelfmishaging, die we in het antwoord horen, wordt door geen schijnge-lovige uitgesproken. Hier spreekt het hart, dat een door Gods Geest geopend geweten heeft. Hier spreekt een mens, die gedaagd is geworden voor de vierschaar van het geweten. Men moet het hoofd buigen voor de drievoudige aanklacht. En dat geschiedt door het geloof. Het geloof gelooft de aanklacht, aanvaardt de aanklacht. Vandaar het belijden: "ik heb tegen al de geboden Gods gezondigd, zwaarlijk gezondigd, geen daarvan is gehouden en ik ben nog steeds tot alle boosheid geneigd. Ik sta schuldig, diep schuldig. "Ik heb tegen U, o Heere, zwaar en menigmaal misdreven". Ik heb gedaan wat God de Heere verboden heeft en nagelaten wat Hij geboden heeft. En ik ben nog steeds, elk ogenblik, tot alle boosheid geneigd. En daarom dagelijks strafwaardig. Ik verdien de eeuwige straf. Dat belijdt het geloof. Voor de Heere en de mensen. Ditzelfde vinden we in zondag 33 als het gaat over de waarachtige bekering. Als eerste kenmerk van de bekering wordt gesteld: een hartelijk leedwezen, dat men God door zijn zonden vertoerd heeft. En in het avondmaalsformulier staat: "en een iegelijk bedenke zijn zonden en vervloeking".

Maar het geloof gaat verder, mag verder gaan. Moet verder gaan. Wanneer het daartoe niet komt, dan is het geloof geen geloof. Immers het geloof kent het "nochtans". De grond voor en van dit "nochtans" ligt niet in het schepsel, maar in het werk van Christus naar Gods eeuwig welbehagen. God de Heere doet een daad. Een soevereine daad. Een daad, waarvoor men eeuwig Hem zal loven en prijzen. God de Heere schenkt en rekent toe. Tegenover de drievoudige aanklacht, de drievoudige heilsdaad. Heil door Christus verworven door Zijn schuldbetalend en verzoenend lijden en sterven. Door Zijn leven vol van gerechtigheid en heiligheid. Door Zijn volkomen gehoorzaamheid. Hij heeft waargemaakt, wat Hij gesproken heeft: "Ik ben niet gekomen om de wet te ontbinden, maar om die te vervullen". In alles heeft Hij des Vaders wil volbracht. Nu wordt Christus genoegdoening, Zijn gerechtigheid en heiligheid door God geschonken en toegerekend. Schenking en toerekening spreken van Gods hartelijke liefde. Van het "God door God bewogen" te zijn. Nergens heeft een zondaar recht op. Alleen op de eeuwige verwerping, maar nu door God de Heere bewelddadigd. Uit louter genade. Zonder enige verdienste van de kant van de zondaar. Wat wordt dit laatste ook hartelijk beleden. Wie dit doet, wil God de Heere alleen kronen. Wil Christus alleen kronen. Het Soli Deo Gloria is dan geen leus, maar een levenslied. Tegen dat "zonder enige verdienste mijnerzijds" druist van nature heel het bestaan van de mens in. Het "nergens recht op hebben" kan staan in het leerboek, maar niet in het levensboek. Men wil ook niet geregistreerd staan als een goddeloze, als een doodschuldige. Men is immers een verbondskind. Men is rechtzinnig. Men is voor de oude waarheid. Men doet veel voor de naaste. En daarmee houdt men zich op de been. Men maakt dit alles tot grond. Men meent dat het een beweegoffer kan zijn voor Gods aangezicht. Door het ontdekkende licht van Gods Geest leert men zichzelf doemwaardig kennen voor God. Alle eigen dunk, alle eigen waarde gaat er aan. Men wordt zondaar voor de Heere en

de mensen. Vleselijk, verkocht onder de zonde. Nergens te goed voor. Overal te slecht voor. En geen enkel uitzicht op verbetering. Levensverbetering is onbegonnen werk. Is totaal uitgesloten.

Schuldig, schuldig! Naar het rechtvaardig oordeel Gods de tijdelijke en eeuwige straf verdiend. Maar nu voor God rechtvaardig, omdat God rechtvaardigt. En God rechtvaardigt niet de besten en de braven, die eerst dit of dat gepresteerd hebben. Niet de beginsel-vasten, gereformeerd of rechtzinnig, verbondskinderen rijk en verrijkt en geendings gebrek, worden door God gerechtvaardigd maar goddelozen. Mensen, die zich op de borst slaan en bidden met de tollenaar: "o God, wees mij de zondaar genadig!" Wat wordt Christus dan ook groot en goed. Hij is immers de verdienende oorzaak van alles. Tegen Hem is de toorn Gods ontstoken. De last van die toorn heeft Hij gedragen. Hij werd afgesneden uit het land der levenden. God was vergramd op Hem. Hij werd van God verlaten. Van Hem eist de hemelse Rechter voldoening. Het vloekvonnis der wet en des doods werd over Hem uitgesproken en in Hem voltrokken. Door Hem werd aan Gods recht voldaan. Daardoor stilde de hitte van Gods toorn en gramschap. Door het geschonken geloof in Hem en door de geloofsvereniging met Hem is er vrede.

Vrede die alle verstand te boven gaat. Vrede met God. Ja, God de Heere Zelf laat zien en bemerken, dat er bij Hem gedachten des vredes zijn. Hij laat in Zijn vrede delen. Verzoening met God door Christus Jezus. Vrij-spraak door God in Christus Jezus. Vrede met God in de geloofsvereniging met Christus Jezus. En dat wordt iedere keer bevestigd en verzegeld. Want men wordt niet rechtvaardig gemaakt in dit leven, maar rechtvaardig verklaard. Een gerechtvaardigde is en blijft zondaar, zondaar voor God. Steeds groter zondaar. Met de jaren groter zondaar worden. Dus niet zo, zoals wel eens gezongen wordt: "verlost en nu geen zondaar meer!" Het laatste zal men eenmaal niet meer zijn. Op de grote dag des Heeren, wanneer het lichaam gelijkvormig zal zijn aan het verheerlijkt lichaam van Christus. Op aarde blijft men zondaar. Ik denk aan een uitdrukking van Luther: "tegelijk rechtvaardig, tegelijk zondaar". Opvallend is ook in ons leerboek dat in vraag en antwoord 60 de werkwoorden staan in de tegenwoordige tijd. Dus het blijft zo. Het blijft zo staan. Het blijft zo gelden tot het laatste moment van het leven toe. De drievoudige aanklacht, maar ook het drievoudige heil. De aanklacht wordt almeer aanvaard, geloofd, want hoe dieper ik poog te delven hoe meer verderf ik ontmoet. Hoe meer ik zie in de spiegel van Gods wet, hoe groter mijn zonde en schuld worden. Maar God de Heere schenkt en rekent steeds toe de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus en door de genade des geloofs wordt het aangenomen, mag men het zich toeëigenen. En die toeëigenende daad neemt niet af, maar wordt sterker door de genade des Geestes. Die genade des Geestes verbindt zich aan de levende verkondiging van Gods Woord. Vandaar dat in Zondag 25 staat, dat de Heilige Geest het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie en het sterkt door het gebruik van de sacramenten.

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo

6.

Gods Kunstwerken

Voor niemand heeft God de toegang tot het geluk gesloten willen houden. Daarom heeft Hij in het hart van alle mensen de kiem van de godsdienst gelegd; Er is geen volk zó verwilderd of de overtuiging leeft in het hart dat er een God is.

Maar er is meer: God heeft zich ook in het bouwwerk van de wereld als Kunstenaar geopenbaard. Mensen worden aldus gedwongen Hem te aanschouwen. Hoewel God in Zijn wezen niet te doorgronden is, wordt Hij toch zichtbaar in de werken van Zijn handen. Het licht b.v. is het schitterende kleed, waarmee Hij zich bedekt (Ps. 104 : 2).

In de schepping brengt God Zijn sieraden

tevoorschijn, waardoor Hij Zich in schoonheid vertoont. De hemelen zoals ze uitgespannen zijn, vormen Zijn Koninklijke tent. De wolken: Zijn wagens. Hij rijdt op de vleugelen van de wind en de bliksemstralen zijn Gods snelle boden.

Er is geen enkel deeltje van de wereld waarin men niet enige vonkjes van Zijn heerlijkheid kan zien glinsteren. De schrijver van de brief van de Hebreërs (11 : 3) noemt daarom de wereld het toneel van de onzienlijke dingen van God. De wereld is de spiegel waarin men de onzienlijke God kan aanschouwen.

Wetenschap en leken

Zowel aan de hemel als op de aarde vindt men ontelbare bewijzen van Gods wonderbare wijsheid en goedheid. Mensen die de wetenschap beoefenen, kunnen van die wijsheid getuigen. Zij die zich op de sterrenkunde, geneeskunde of natuurkunde toeleggen kunnen weliswaar tot een veel dieper inzicht komen van de Goddelijke wijsheid dan ongeleerde leken. Toch worden ook deze laatsten niet verhinderd de kunstigheid van Gods werken zo te zien, dat ze in bewondering raken voor de grote Kunstenaar. Al zijn ze slechts toegerust met het hulpmiddel van hun ogen.

Een wereld in het klein

Neem het menselijk lichaam: Het vertoont zulk een vernuftige bouw dat de maker vanzelf bewonderenswaardig wordt. De oude Griekse wijsgeren noemden de mens terecht een mikro-kosmos; een wereld in het klein. Toonbeeld van Gods macht, goedheid en wijsheid. Om God te vinden is het zo gezien dus zelfs niet eens nodig om buiten onszelf te gaan. (De lezer bedenke dat Calvijn met deze uitdrukking niet bedoelt de kennis van God als Verlosser in Christus, maar de kennis van God als Schepper.)

Paulus haalt een woord aan van de Griekse dichter Aratus in Hand. 17 : 28. Wij zijn van Gods geslacht. Volgens Calvijn wil de apostel met deze woorden zeggen: door ons als mensen met zulk een voortreffelijkheid van lichaam en ziel te sieren, heeft Hij getuigd dat Hij onze Vader is. Zelfs heidense dichters noemden Hem: de Vader der mensen. Dat wil overigens niet zeggen dat allen in kinderlijke gehoorzaamheid deze God als Vader dienen. Neen, niemand zal uit eigen beweging zich aan God wijden dan degene die Zijn Vaderlijke liefde gesmaakt heeft. Hij alleen die deze liefde geproefd heeft, wordt uitgelokt om Hem lief te hebben en te dienen.

De natuur is geen God

De mens zelf is een werkplaats van talloze werken van God. Een winkel die gevuld is met een overvloed van goederen. Daardoor zouden zij moeten uitbreken in een lofprijzing van God. De mens kan, zegt Calvijn, in zijn lichaam en ziel honderdmaal God vinden. Toch durft die mens te ontkennen dat er een God is. Is het dan soms toevallig dat de mens de redeloze dieren zo overtreft?

Zien ze dan niet wat een voortreffelijk kunstwerk de mens is van zijn gelaat en ogen af tot aan de nagels van zijn voeten? Toch erkennen zij God niet als de kunstenaar daarvan. Zij stellen de natuur in de plaats van God. De natuur, zegt men, heeft dit alles in de mens vervaardigd. Zo trekt men het gordijn van de "natuur" voor God en laten Hem uit het gezichtsveld verdwijnen. De schitterende vermogens en de zo zeldzame gaven van de menselijke ziel, schrijft men toe aan een toevallige speling der natuur.

Calvijn bestrijdt daarom in dit gedeelte ook de dwaling van de Epicureeën.

Deze Epicureeën waren aanhangers van een zekere Epicurus, een Grieks wijsgeer woonachtig te Athene. Hij leefde van 341-271 voor Christus. Alleen de atomen en de lege ruimte erkende hij als werkelijkheid. Uit de verbinding van de atomen ontstaan volgens hem alle verschijnselen. Over het bestaan van de goden wilde hij zich niet uitlaten. Mochten ze dan toch bestaan, zij het als een hogere verbinding van atomen, dan willen zij toch met de mensen geen bemoeienis hebben. Het doel van Epicurus met deze leer was de mensen te verlossen van hun angst voor de (onberekenbare) goden. Volgens Epi-

curus behoeft men voor de ziel na de dood niet te vrezen; zij gaat met het lichaam ten gronde. En tot in de tijd van Calvijn, ja tot op heden blijft de visie van Epicurus velen bekoren.

Wie nu enigszins thuis is in de belijdenisgeschriften van onze kerken weet dat art. 13 van de nederlandse geloofsbelijdenis ook over die Epicureeën spreekt.

De opsteller, Guido de Brès, een leerling van Calvijn, belijdt in dit artikel de wonderbare zegening Gods over alle dingen. Aan het slot van dit artikel schreef hij de bekende woorden:

"Wij verwerpen de verdoemelijke dwaling van de Epicureeën die zeggen, dat God zich nergens mee bemoeit en alle dingen bij geval laat geschieden."

De Brès sluit zich aan bij Calvijn.

Epicurus meende het hele wereldgebeuren inclusief de werking van het menselijk lichaam te kunnen verklaren uit een toevallige samenstoting van atomen. Calvijn stelt dan de vraag: of Epicurus ooit heeft kunnen verklaren hoe het komt dat onze spijs en drank verteert, een deel daarvan tot uitwerpselen en een deel tot bloed wordt. Hoe het te verklaren is dat de verschillende ledematen, elk afzonderlijk zo trouw hun plicht vervullen, alsof evenzoveel zielen volgens een gemeenschappelijk plan één lichaam regeerden?

Calvijn wil er niet van weten dat men de natuur zelf als een god voorstelt. De natuur is een orde door God voorgeschreven. En in die natuur openbaart Hij Zichzelf. Men kan Zijn goddelijke wijsheid ontdekken in de activiteiten van de menselijke ziel: de ziel, die hemel en aarde doorzoekt, het verleden kan verbinden met de toekomst, in het geheugen kan vasthouden wat zij lang geleden gehoord heeft, zich kan voorstellen wat ze maar wil. Calvijn denkt hier ook aan de menselijke schranderheid, die ongelofelijke dingen uitdenkt, die de moeder is van zoveel wonderbare kunsten. Ja zelfs in de slaap kan zij veel nuttige dingen bedenken, wikken en wegen, de toekomst gissen. Het zijn allen duidelijke kenmerken van de goddelijkheid in de mens. Niet maar een speling van de natuur.

Calvijn wil ook niet weten van de gedachte van sommige heidense dichters (o.a. Vergilius) dat het hele wereldgebeuren verloopt krachtens een "geheime inblazing".

Deze Romeinse dichter schreef eens de volgende regels: Hemel en aarde, de vochtige zee, de lichtende maan en het zonnegesternte voedt in hun binnenste een geest; en een ziel die al hun leden doorstroomt, brengt gans de stof in beweging.

Hoe indrukwekkend deze dichtregels ook mogen klinken, Calvijn noemt dat: "bazelen". Zou de wereld haar eigen schepper zijn? Zou de wereld op deze wijze alleen maar een duistere God, om de ware God, die wij vrezen en dienen, op afstand te houden.

Wordt vervolgd D. V.

-Ds. L. W. van der Meij.

Vormen en normen rond en in de eredienst

7.

En dan kunnen we het ambt overschatten, maar we kunnen het ook gruwelijk onderschatten, wanneer we dit gaan vergeten. Met name en speciaal met eigen predikant. Als er werkelijk sprake van is: Alzo spreekt de Heere, Die mij tot ulieden gezonden heeft. Dat is een volmacht die teruggaat op de volmacht van Christus Zelf, Die de Kerk vergadert, beschermt en onderhoudt in de enigheid des geloofs, door Woord en Heilige Geest van het begin der schepping tot aan haar einde.

En om nu bij de prediking te komen, wat zal het spreken zijn? Zal preken een verhalen zijn, zal preken een vertellen zijn, hoe stichtelijk ook? Neen, neen, absoluut niet. De Schrift leert ons zelf hoe er gepreekt moet worden, met name het Nieuwe Testament. En hoe er gepreekt moet worden, daarin zijn we ook niet autonoom, dat ik dat zelf mag weten, maar daarin heeft God te spreken en dan gaat het niet om een stichtelijk gesprek en zelfs geen stichtelijk verhalen van wat Gods volk ondervindt. Ook dat niet. Ik zal dat

duidelijk maken met een voorbeeld. U kent dat kostelijke boek wel, de Christenreis naar de eeuwigheid van John Bunyan, waar dui-zenden door gesticht en vertroost zijn. Dat is een stichtelijk boek, maar het is geen preek. Dat moet goed onderscheiden worden.

De preek moet aan drie dingen voldoen. Drie woorden komen telkens weer terug in de Schrift. Drie dingen, Griekse woorden. Ik zal ze even noemen: didachè, marturia en kèrugma en de werkwoorden zijn didachein, marturein en kèrussein. Niet waar? Zo is het.

Die drie dingen zullen de bestanddelen van de preek moeten zijn. De didachè, dat is het onderwijs, het onderwijzen wat voornamelijk plaats vindt bij de catechismus. Zoals we dat voornamelijk in Handelingen verklaard vinden, dat de weg des Heeren uitgelegd zal worden. En dat mag niet naar eigen patroon. Daar ben ik de Reformatie dankbaar voor en de synode van Dordt, dat ze niet gezegd hebben: probeer zoveel mogelijk eigen bevinding op de preekstoel te brengen, maar dat ze gezegd hebben: hier heb je een Boek in je handen. Houd je daaraan. Dat is didachè. Dat is onderwijs in de weg der zaligheid. En wanneer dat systematisch geschiedt zoals in de avonddienst bij ons de catechismus.

Dat was ook al bekend in de synagoge. De synagoge werd ook genoemd: het leerhuis en in het jiddisch heet ze net als in het duits Schule. We komen om te leren.

En het tweede woord, wat ik u genoemd heb, marturia, dat is getuigen, want de preek moet niet alleen onderwijzen, maar moet ook getuigen. Wat is getuigen? Dat is belijden, geloofsbelijden en dat doen we niet alleen in de geloofsbelijdenis vooraf, maar de preek zal hebben te zijn een doorlopende belijdenis, een marturia van Gods geopenbaarde heilsfeiten, wat God gedaan heeft in Christus Jezus, maar ook van de heilsweldaden, wat Hij verworven heeft in de heilsfeiten: roeping, wedergeboorte, bekering, geloof, rechtvaardigmaking, heiligmaking, heerlijkmaking. Compleet. En dan zullen er beslist geen delen moeten blijven zitten, altijd over roeping of altijd over wedergeboorte. Ze zeggen wel eens: er moet over de val gepreekt worden. Daar ben ik het roerend mee eens, maar ook over de heerlijkmaking.

En kèrugma, ten derde, wat is dat? Dat is de verkondiging en daarin krijgt juist de preek haar hoogtepunt. Dat is verkondiging, dat is proclamatie. Kèrugma, dat is eigenlijk wat een heraut doet. Dat is afkondiging van amnestie, van gratie voor misdadigers, van vrijlating van gebondenen. Wat Jesaja moest doen, zeggen dat het jaar gekomen is, het jaar van de vrijlating. Dat is het hoogtepunt van de preek, in het kèrugma, de verkondiging: Het bloed van Jezus Christus, dat het gevloeid is tot een verzoening voor arme zondaren. En dat voltrekt zich in de prediking.

En dat voltrekt zich niet alleen in de prediking, maar ook door de prediking. En dan kan dat wel van onze kant een zaak van de mens lijken, maar dat is het niet. En dan gaat het nog altijd om de bevoegde mens: gij zult Mijn getuigen zijn. En dan zal iedere dienaar van Johannes enigszins na moeten kunnen zeggen: Wat wij met onze ogen gezien hebben, wat wij met onze oren gehoord hebben, wat wij met onze handen getast hebben van het Woord des levens, dat verkondigen wij u.

En daarom durft Paulus zelfs heel vrijmoedig te zeggen, heel vrijmoedig: Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, boodschappers, met het kèrugma: laat u met God verzoenen.

En dat is het wonder: de verkondiging van het Woord in de gemeente, van het Woord en het Sacrament, van een verbroken Christus voor doemwaardige zondaren. Dat is het wonder van de eredienst.

Nu heeft Miskotte gezegd, dat iedere dienst een waagstuk is. Welneen, iedere dienst is geen waagstuk. Dat zal zijn een staan in de kracht van de Heilige Geest. En hier krijgt het kèrugma, de boodschap het hoogtepunt, dat er een verbroken Christus verkondigd wordt, niet uit naam van die man die daar staat, van die dominee, maar uit Naam van de Drieënige God.

Om maar iets te noemen: Dat een iegelijk die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft niet verderve maar het eeuwige leven hebbe. Dat

is ook volop Reformatorisch, om dat in de verkondiging van het Woord te leggen, zoals de Heidelbergse Catechismus dat belijdt. Dan gaat het in het preken om de bediening van de sleutelen. Dat hebt u toch wel eens gehoord? De sleutelen, dat in de preek de hel en de hemel ontsloten worden. Dat is de ernst van in de kerk zitten.

En hoe wordt dan het hemelrijk door de prediking van het heilig evangelie ontsloten of de hel ontsloten? Alzo dat achtereenvolgens het bevel van Christus allen en een iegelijk gelovige verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun zo dikwijls ze de beloften des evangelies, het kèrugma, met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God om de verdiensten van Christus wil vergeven zijn. Wonder, wonder!

Dat is het wonder van de sleutelmacht, dat de hemel opengedraaid wordt voor arme zondaren. Maar ook dit: daarentegen, de andere kant, dat de hel opengeschoefd wordt: dat alle ongelovigen en die zich niet van harte bekeren verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt zolang zij zich niet bekeren, naar welk getuigenis des evangelies God beide in dit en in het toekomstende leven oordelen wil.

Ds. J. van der Vlies.

Een proefschrift, getiteld "Bewaar het Pand" 2.

We moeten er aan denken, dat we hier niet te maken hebben met een theologisch, maar met een sociologisch proefschrift. Het handelt wel over de bevindelijk gereformeerden, maar dan als een religieuze minderheid, die al eeuwenlang in de Nederlandse samenleving haar plaats heeft.

Dr. Janse schrijft in hoofdstuk 1 van zijn proefschrift, blz. 9, o.a.:

"Onderling zijn de bevindelijk gereformeerden in allerlei opzichten sterk verdeeld. Zij zijn dan ook verspreid over verschillende kerken. De beide Gereformeerde Gemeenten kunnen ongetwijfeld tot de bevindelijk gereformeerde kring gerekend worden, evenals de Oud Gereformeerde Gemeenten. Maar men komt ze ook tegen in de Nederlandse Hervormde Kerk en de Christelijke Gereformeerde Kerken. Daarentegen moeten de bevindelijk gereformeerden wel onderscheiden worden (zowel in theologisch opzicht als qua sociale positie) van de leden van de Gereformeerde Kerken."

De schrijver wil vanuit het gezichtspunt van de emancipatie de bevindelijk gereformeerde groepering bezien, maar ook vanuit het gezichtspunt van de assimilatie. "Zeker" - aldus Dr. Janse op blz. 10 - "in onze moderne maatschappij wordt een sterke assimilatie-druk uitgeoefend op culturele en met name ook op religieuze minderheden. Hun persistentie is bepaald geen vanzelfsprekendheid." Dr. Janse citeert Dr. Van der Meiden, de schrijver van het boek *De zwarte kousen kerken* en schrijft dan: "Onmiskenbaar zit er in de hier aangehaalde situatietekening van Van der Meiden veel waars. De bevindelijk gereformeerden maken zich inderdaad zorgen over de assimilatietendenzen in hun kring, door hen veelal aangeduid als vervlakking, verwereldlijking, wereldgelijkvormigheid, etc. Zij streven naar het behoud van hun culturele identiteit. Zij willen - zoals zij dat zelf uitdrukken - vasthouden aan de schriftuurlijk-bevindelijke predikingen en ook de jongere generatie bewaren bij de 'oude waarheid'. Daartoe stellen zij zich kerkelijk apart op (ook ten opzichte van elkaar als ze vinden dat de ander te veel water in de wijn doet) en stichten eigen scholen en eigen organisaties." Zie blz. 10.

In de studie van Dr. Janse worden de bevindelijk gereformeerden bezien als een (potentiële) emancipatiegroepering in de spanning tussen assimilatie en persistentie (identiteits-handhaving). Daarbij staat een aantal vragen centraal.

"Op dit eerste hoofdstuk" - aldus de schrijver op blz. 11 - "volgt nog een aantal inleidende hoofdstukken, alvorens we aan ons eigenlijke onderwerp van studie toekomen. Zo wordt allereerst ingegaan - zij het summier

-op de plaats van de godsdienst in de maatschappij, de sociale ongelijkheid en de betekenis van subculturen voor de samenleving (hoofdstuk 2). Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 aandacht geschonken aan het verschijnsel emancipatie. Hoofdstuk 4, dat het inleidende gedeelte afsluit, wil een overzicht bieden van de assimilatie- en persistentiebevorderende factoren.

Daarna wordt allereerst een beeld geschetst van de bevindelijk gereformeerde kring: ook historisch en ideologisch (hoofdstuk 5). Vervolgens schenken we in hoofdstuk 6 aandacht aan de emancipatie van de bevindelijk gereformeerden, waarbij de vragen 1 t/m 5 aan de orde komen. Hoofdstuk 7 biedt een overzicht van de assimilatie- en persistentiebevorderende krachten in deze kring. Daar in wordt getracht een antwoord te geven op de vragen 6 t/m 10. Hoofdstuk 8 geeft een tussentijdse balans van de sociale persistentie (vraag 11), hoofdstuk 9 van de culturele persistentie (vraag 12). Tenslotte worden in hoofdstuk 10, op grond van de in de voorgaande hoofdstukken vergaarde kennis en inzichten, conclusies getrokken en beleidsaanbevelingen gedaan (vraag 13)" (....)

"Ten aanzien van de wetenschappelijke relevantie kan worden opgemerkt dat een nadere studie van de bevindelijk gereformeerde groepering zeker zinvol is, gezien de geringe aandacht die deze groepering tot dusver in de sociale wetenschappen gekregen heeft." (....)

"Bovendien is hier sprake van een groepering waar in een periode van algemene ontzuiling, de verzuiling juist verder ging dan voorheen ooit het geval was geweest. Terwijl de grotere kerkelijke gezindten in Nederland hun aanhang de laatste decennia vrij sterk zien teruglopen, weten de bevindelijk gereformeerden zich tot op heden tamelijk goed te handhaven. Dat verhoogt onmiskenbaar de relevantie van een nadere bestudering van deze groepering.

De maatschappelijke relevantie van deze studie is eveneens niet moeilijk aan te tonen. Onmiskenbaar is in de Nederlandse samenleving sprake van een groeiende minderhedenproblematiek." (....)

"Daarbij komt dat in het kader van de ontzuiling allerlei verdeelsleutels en subsidie-regelingen, waar ook de bevindelijk gereformeerden van profiteerden, onder druk komen te staan. Tevens wordt door allerlei recente ontwikkelingen (vrouwenemancipatie, acceptatie van buitenechtelijk en homoseksueel geslachtsverkeer, abortus-provocatus) de kloof tussen de bevindelijk gereformeerden en de Nederlandse samenleving vergroot. Dat alles maakt dat de bevindelijk gereformeerde kring zelf eveneens belang heeft bij een sociaalwetenschappelijke doorlichting van hun positie in de Nederlandse samenleving."

Verder schrijft Dr. Janse over: *eigen positiebepaling*.

Hij wijst in de eerste plaats de neiging om het verschijnsel godsdienst volledig te willen verklaren uit sociale factoren, af als een verwerpelijk sociologisme. In de tweede plaats wil hij beklemtonen dat de sociale wetenschappen slechts in staat zijn om op een beperkt aantal vragen antwoord te geven. Op beslissende vragen van het menselijk leven zullen zij het antwoord moeten schuldig blijven.

Aan het slot van dit hoofdstuk zegt Dr. Janse: "Terwijl dus godsdienst niet herleid kan worden tot sociale relaties en terwijl evenmin vanuit de sociale wetenschappen een antwoord kan worden gegeven op de laatste vragen, is het - en dat is onze derde opmerking - niet zo, dat godsdienstige groeperingen geen baat kunnen hebben bij de uitkomsten van sociaalwetenschappelijk onderzoek. De resultaten van sociaalwetenschappelijke theorievorming en empirisch onderzoek zijn, mits op een verantwoorde wijze aan beleid gerelateerd, in zeer uiteenlopende situaties maatschappelijk toepasbaar, ook al beseffen we wel dat bepaalde theorieën en onderzoeksrichtingen meer aansluiten bij en aanknopingspunten bieden voor sommige doelen dan voor andere. Vandaar dat wij van oordeel zijn dat in deze studie, die is ondernomen ten behoeve van de specifieke groepering der bevindelijk gereformeerden in

ons land, zonder veel bezwaar gebruik gemaakt kan worden (kritisch uiteraard) van een breed arsenaal van sociaalwetenschappelijke theorieën en onderzoekstechnieken. Ook al zijn die in een geheel ander geestelijk klimaat ontwikkeld." Zie blz. 13.

Vandaar is het dat we menen er goed aan te doen onze lezers te informeren omtrent de inhoud van het proefschrift. Wellicht zijn er onder onze lezers die zich daardoor te meer gedrongen gevoelen om nader kennis van dit boek te nemen. Er blijkt veel belangstelling voor te bestaan. Er is al een tweede druk verschenen. In de bespreking in het BD lazten we daaromtrent dat de tweede druk inhoudelijk vrijwel gelijk is aan de eerste en dat de enkele geringe wijziging betreft een nuance ten aanzien van de positie van ds. H.C. Abma binnen de S.G.P.

B.

Een troostboek voor zieken

Toen we van de zomer in Canada waren gingen we op verzoek een jonge vader van 34 jaar bezoeken, die in een hospitaal ter verpleging en revalidatie was opgenomen. Deze vader was ons niet geheel onbekend. Hij is ouderling in een van de Canadese kerken. Hij is Canadees van geboorte, maar gehuwd met een vrouw van Hollandse afkomst. De familie is ons niet vreemd. De verpleegde en zijn vrouw hebben drie kinderen, van wie er twee een ziekte hebben, waardoor ze naar menselijke berekening als kind al moeten sterven. De vader heeft begin mei een ongeluk gekregen. Hij was op een maandag, zeer vroeg in de morgen, naar zijn werk gegaan om iets te repareren voordat andere werknemers kwamen. Onderweg werd hij geschept door een auto, die hem vele meters meesleurde. Het is een wonder dat hij nog leeft. Hij was helemaal verlamd. Zijn rug-gemerg was beschadigd, ook zijn hoofd enz. Zo werd hij in het ziekenhuis opgenomen.

We kwamen eind juli bij hem. Toen lag hij nog hulpbehoevend te bed, bijna helemaal verlamd. Hij had wel weer enig gevoel in zijn vingers en kon weer spreken. Wat kan er niet allemaal in een mens opkomen in zo'n situatie, waarin weinig uitzicht is op volkomen herstelling. Maar we konden aan dit ziekbed opmerken, dat de Heere het ook in zulke omstandigheden wel kan maken.

Later kwamen we bij Mrs. Hamstra, de moeder van Ds. Hamstra, en haar dochter, die al weer jaren bij haar moeder thuis is. Ze heeft al veel geleden, maar de Heere heeft het tot hiertoe met haar welgemaakt en daar spreekt ze van. Elk jaar komen we haar moeder en haar opzoeken en het is elke keer een wonder, dat zij beiden er nog zijn. Jaren geleden vreesden we al dat het einde van de zieke dochter nabij zou zijn, maar de Heere heeft haar tot hiertoe gespaard en ondersteund.

Zij gaf mij een boekje van een zekere P.B. Power, M.A. Het heet *A Book of Comfort for those in sickness*, wat we in bovenstaand opschrift hebben weergegeven. Het is een boekje van 100 bladzijden, dus niet omvangrijk, maar het is rijk aan inhoud. Daarom willen we het in ons blad opnemen, in gedeelten, telkens als er plaats voor is. Het boekje is verdeeld in verschillende hoofdstukken, die een eigen inhoud hebben. Daarom is het geen bezwaar wanneer niet alles zonder onderbreking in ons blad wordt opgenomen. De inhoud zal uiteraard het meest zieken en andere mensen in tegenheden toespreken. De hoofdstukken hebben tot titel:

1. Is God wel een God van vertroosting?
2. Hindernissen voor ons om te geloven, dat God is een God van vertroosting.
3. Hulpmiddelen voor ons om te geloven dat God is een God van vertroosting.
4. vertroosting bij pijn.
5. vertroosting als we ons nutteloos gevoelen.
6. vertroosting bij het gevoel van onwaardigheid.
7. vertroosting om jaloerse gedachten omtrent anderen tegen te staan.
8. vertroosting wanneer we anderen tot last zijn.
9. vertroosting bij de vrees dat de bezoeking lang zal duren.

10. Vertrouwing bij de gedachte dat we alleen zullen moeten zijn.
11. Vertrouwing bij onze vrees, dat we zullen falen en ten laatste God zullen ont-
eren.
12. Vertrouwing bij de gedachte aan ons
heengaan van hier.

In een Inleiding schrijft Power het volgende:
Onder de vele verwonderlijke waarheden,
die in de Bijbel over God gesproken worden
is een van de allerwonderlijkste en schoon-
ste, dat Hij is een "God van vertroosting".

"Vertrouwing" is zulke een kalmerend woord,
dat we, op het ogenblik waarop we er van
horen in betrekking tot God, er toe gebracht
worden om grote dingen te verwachten,
enige bemoediging, enige versterking, enige
verkwikking, enige verlichting, enig licht
over onze moeite, iets wat zeer goed is.

Er zijn ziekbedden zonder God en dan kan er
natuurlijk weinig vertroosting zijn. Geen
wonder dat de dagen lang en somber zijn en
de nachten vol donkerheid, wanneer iemand
zijn moeite alleen moet dragen - wanneer hij
geen God heeft om tegen te spreken - wan-
neer, als hij nog aan God denkt, het alleen
met vrees is dat deze ziekte hem zal brengen
in Zijn tegenwoordigheid of anders met on-
tevredenheid bij de gedachte dat Hij het is,
Die hem dit opgelegd heeft.

Deze bladzijden zijn niet geschreven voor
hen die begeren een ziekbed zonder God te
hebben, behalve om hen een uitnemender
weg te laten zien.

Wanneer dit boekje in de handen van zo een
zou vallen, dan zegt het: "Lieve vriend, u
kunt er niets aan doen dat u ziek is, te bed
ligt, of op een bank zit, of zelfs in een arm-
stoel (want vele mensen op banken en in
armstoelen zijn gelijk aan zieken en gelijk
aan hen, met wie we medelijden moeten
hebben en gelijk aan hen, die behoefte heb-
ben aan vertroosting evenals zij die niet van
hun bed kunnen opstaan), maar u kunt er
wel iets aan doen, hoe ongelukkig u ook
moogt zijn. Al deze omstandigheden behoe-
ven niet troosteloos te zijn. Ze zijn zo, alleen
omdat u er God buiten sluit".

Maar wat zegt het dat God is een God van
 vertroosting? Alles hangt daar van af. U die
niet tot Hem opziet en u die het doet zijt
beiden even slecht af tenzij God wordt de
God van vertroosting.

Nu, bij al uw gelegenheden zal het eerste en
beste ding om te doen zijn om te zien wat Zijn
Woord omtrent Hemzelf zegt, omdat we
eerst daar, en in de tweede plaats in de
ondervinding van Zijn volk, Hem zullen
moeten vinden.

En als wij van Hem bevinden dat Hij is de
God van vertroosting, dan hebt u tot hiertoe
verkeerd over Hem geoordeeld, wanneer u
dacht, dat Hij een vijand was en liefdeloos en
een Rechter, en een Wreker en niets anders;
wees nu en voortaan bemoedigd door aan
Hem te denken in een nieuw licht.

"Spreek goed van Zijn Naam", zegt de Psal-
mist. Dat is het wat ik in de eerste plaats
begeer te doen in dit boekje, omdat wanneer
u er toe gebracht kunt worden om goed van
Hem te spreken, u al de weldaden zult
hebben, waar hier van gesproken wordt; en
ik zou graag willen zien dat iedere zieke, die
deze bladzijden leest, al de zegeningen ver-
krijgt om rijkelijk te worden vertroost.

Gezegende Heere, dit is een troostboek, en
om te weten dat het inderdaad zo is moeten
we er eerst ons van verzekeren wie Gij zijt.
O, Gij de meest dienenswaardige eeuwige
Rechter, wij hebben geen vertroosting in
onzelfen en als Gij Uzelf niet had geopen-
baard als een vertroostende God konden wij
er geen in U hebben. Uw rechtvaardigheid
en macht en majesteit zijn geen vertroosting
voor ons wanneer zij er alleen zijn, want wij
zijn slechts walgelijk stof en ellendige zon-
daren. Het is wat Gij ons van Uzelf vertelt
dat ons enige vreugde geeft. Wij zouden ons
niet vermeten uit te zien naar vertroosting
in de richting van Uzelf, wanneer Gij ons
niet de weg had aangewezen. Maar nu Gij dit
hebt gedaan, zal van U en de dingen aan-
gaande U alleen onze vertroosting en vrede
komen.

Ja, van U, o Heilige Geest, de Trooster, door
Wie de vrede des Vaders de ziel vervult.
Toon Uzelf aan ons zoals Gij zijt in Uw
Woord. Vertrouwt ons met de liefde die er in

Uzelf is, en spreek van vrede tot al de lezers
van dit boek, terwille van de grote Vrede-
maker, de Vrededorst Jezus Christus Zelf.
Amen.

Dit is het einde van de inleiding. We hopen
van harte, dat deze inleiding lijdenden - en
natuurlijk ook anderen - mogen opwekken
om uit te zien naar de artikelen die nog in ons
blad zullen worden opgenomen over dit on-
derwerp uit dit Troostboek. En bovenal dat
de Heere moge tonen, dat Hij is de God van
alle vertroosting.

B.

Reunie van "De Driestar"

D.V. wordt op zaterdag 9 november a.s. ter
gelegenheid van het 40-jarig bestaan van
"De Driestar" in Gouda een reunie gehou-
den voor alle oud-Driestar studenten.

De reunie begint met een openingsbijeen-
komst in de Pauluskerk, waar het oud-be-
stuurslid Ds. H.G. Abma zal spreken.

Aanvang 13.30 uur. De Pauluskerk is gelegen
Van Hogendorpplein 2 te Gouda, 5 minuten
van het station.

Na de openingsbijeenkomst vindt tot 17.00
uur de reunie plaats in het nieuwe pabog-
bouw, Bleulandweg 492, Gouda.

Ter gelegenheid van dit jubileum presen-
teert "De Driestar" een drietal jubileumuit-
gaven, n.l.:

a) Een herdenkingsbundel, waar in woord
en beeld (meer dan 700 foto's) de geschie-
denis van 40 jaar wordt verhaald.

b) Een bezinnend boek onder de titel: Belij-
den en Opvoeden, geschreven door een
aantal medewerkers, oud-docenten en oud-
leerlingen van "De Driestar".

c) Een grammofoonplaat, samengesteld door
de koren van "De Driestar".

De jubileumuitgaven zijn op de reunie ver-
krijgbaar.

Van Hoytema-kalender 1986

De mooiste kalender die ooit in Nederland
werd uitgegeven. Zo kondigt de uitgever
deze kalender aan. Dat is wellicht niet te veel
gezegd. We hebben al verschillende jaren
aaneen deze kalender kunnen aankondigen,
die een sieraad aan de wand is. En als het jaar
om is, vormen de prenten nog een waardevol
bezit. Hieronder nemen we een verkleinde
reproductie van de maand januari 1986 op.

De kalender is uitgegeven door A.G. Schoon-
derbeek's Uitgeversbedrijf, Jordaan 40, 1251
PD Laren. De prijs is f 23,90.

B.

Oranjekalender 1986

De kalender, die traditiegetrouw met instem-
ming van de Koninklijke Familie werd sa-

mengesteld, wordt uitgegeven ter financiële
ondersteuning van het werk t.b.v. de jeugd-
hulpverlening onder het motto: *Geeft de jeugd
een kans.*

Enige bijzonderheden met betrekking tot de
Pro Juventute Oranjekalender 1986:

- Verscheidene foto's zijn afkomstig uit "par-
ticulier bezit" en niet eerder gepubli-
ceerd.

- Voor relaties in het buitenland wordt de
kalender uitgevoerd met een *viertalig ca-
lendarium* t.w.: Engels, Frans, Duits en
Spaans. De onderschriften van de foto's
zijn in het Engels.

- De kalender is verkrijgbaar bij alle Vere-
nigingen Pro Juventute/Stichtingen voor
Jeugd en Gezin/Stichtingen Welzijn Jon-
geren of bij het Centraal Kalenderbu-
reau, Postbus 84, 6950 AB Dieren, telefoon
08330 - 15588. Postgiro 51.74.00 te Amstel-
veen. (Eventueel bij boekhandelaars).

- De prijs is *ongewijzigd gebleven* à f 9,-. Bij
verzending per post f 3,- verzendkosten
extra.

B.

Boekbespreking

Uitgeverij T. Wever b.v. - Franeker

Het lege testament door Piet van der Ploeg.

(2)

Naar aanleiding van het onderzoek kan ten-
slotte nog kort stilgestaan worden bij de
seklarisatie.

Sekularisatie is in dit onderzoek gedefini-
eerd als een sociaal-kulturele ontwikkeling
van afnemende relevantie van religie in een
samenleving en wel in twee opzichten: 1)
voor steeds minder (groepen) mensen is
religie relevant in leven en samenleven en 2)
voor steeds minder (groepen) mensen voor
wie religie (nog) wel relevant is, beperkt die
relevantie zich tot bepaalde bereiken van
leven en samenleven.

Wordt voor religie kerk en kerkgebonden
geloof ingevuld, dan is er sprake van sekula-
risatie in onze samenleving! Dit is reeds in
paragraaf I, 3, 2 gekonstateerd en is bevestigd
door de uitkomsten van het onderzoek, voor-
al door het constateren van de binnen-ker-
kelijke sekularisatie.

Naar aanleiding van de konklusie dat de jon-
gere kerkverlaters a-religieus zijn, ongeacht
de definitie van religie (substantieel of funk-
tioneel), kan een stap verder gegaan worden.
Het heeft er, gezien het onderzoek, alle
schijn van dat de a-religiositeit van de jon-
gere kerkverlaters niet op zichzelf staat,
maar in het verlengde ligt van een betrekke-
lijke irrelevantie van religie thuis tijdens de
primaire socialisering en opvoeding. De a-re-
ligiositeit van de jongeren wijst dan op een
betrekkelijke a-religiositeit van de ouderen.
In alle voorzichtigheid kan de veronderstel-
ling geopperd worden dat er in onze samen-
leving ook van sekularisatie sprake is indien
religie veel breder opgevat wordt dan "kerk
en kerkgebonden geloof": ook indien religie
substantieel en zelfs indien functioneel gedefi-
niëerd wordt, is onze samenleving een se-
kulariserende samenleving.

Dit zou inhouden dat niet alleen de kerk en
het kerkgebonden geloof langzaam-maar-ze-
ker uit onze moderne samenleving verdwij-
nen, maar dat ook het geloof in het algemeen
en zelfs het hebben van een zingevende
werkelijkheidsopvatting langzaam-maar-ze-
ker verdwijnende fenomenen zijn.

Uit bijlage I Herderlijk of hinderlijk citeren
we het volgende:

Het onderzoek als geheel geeft aan dat het
voor de kerk nauwelijks zin heeft om achter
niet-betrokken jongeren aan te zitten. De
onverschilligheid tegenover de kerk en de
a-religiositeit, die wij naar aanleiding van
het onderzoek bij hen veronderstellen, bie-
den geen aanknopingspunt voor kerkelijk
werk. Bijbels gezegd: Herderlijke zorg om
hen is paarlén voor de zwijnen. Ze lusten het
niet, ze willen het niet.

Ook het moderne werk ten "behoefte" van
zelfstandig wonende niet-betrokken jon-
geren is zinloos, omdat het veelal gebaseerd is
op vooronderstellingen aangaande jongeren,
die in dit onderzoek als mythen en illusies
voorgesteld zijn. De verhalen van de jongere
kerkverlaters over het kerkelijke bezoek-
werk wijzen er op dat de herderlijke zorg
veelal als hinderlijk ervaren wordt.

Op blz. 201 lezen we: **Sekularisatie nader bekeken.**

De mens is een gevallen mens en hij is een vijand van God geworden. De Heere roept tot bekering, maar de mens zegt: wijk van mij, want aan de kennis Uwer wegen heb ik geen lust. Dat was vroeger zo en dat komt in Groningen openbaar, maar niet alleen in Groningen, doch overal waar de Heere komt met Zijn Woord. Ook wanneer jongeren en ouderen bij de kerk blijven. Er is veel vorm zonder wezen. De wedergeboorte en de vernieuwing van het hart blijven en blijken noodzakelijk.

Intussen zijn de resultaten van zo'n onderzoek een aanklacht tegen ouders die met deze dingen geen ernst maken en hun kinderen niet zoeken op te voeden in de vreze Gods. Er zijn echter nog ouders wie het behoud van hun kinderen een zaak van het hart is en die toch moeten ervaren dat hun kinderen de waarheid de rug toekeren.

Bovendien, en dit is veel belangrijker, is de herderlijke zorg gericht op onverschillige jongeren veelal een vorm van ongewenste intimiteit. Jongeren die niet op eigen initiatief zich aanmelden bij de kerk in een nieuwe woonplaats of wijk, moeten beschouwd worden als jongeren die geen contact met de kerk wensen. Wanneer de kerk dan op alle mogelijke manieren probeert toch contact te leggen en is sommige gevallen zelfs die poging voortzet ondanks uitdrukkelijke mededelingen van de kant van de jongere dat die daar geen behoefte meer aan heeft, is dat behalve onzinnig ook onzindelijk.

Vanuit de kerk bekeken zal dan tegengeworpen worden dat er altijd iemand tussen kan zitten die om andere redenen dan onverschil zich niet zelf aangemeld heeft, en dat die ene zulke praktijk rechtvaardigt. Vanuit de jongeren bekeken is zo'n tegenwerping volstrekt onzakelijk, het is ook onbegrijpelijk dat de burgerlijke gemeente indirect aan zulke praktijken bijdraagt door gegevens over kerkelijke gezindte, zonder medeweten van de betreffende personen, aan kerken te verkopen.

De kerk kan ook tegenwerpen dat wie geen contact wenst zich maar direkt uit moet laten schrijven als lid om ongewenst contact te voorkomen. Als dit een steekhoudend argument is, zouden wij de kerk willen aanbevelen om dat te bevorderen.

Tot zover Van der Ploeg.

We hebben hier te maken met een gedegen stuk werk met veel belangrijke gegevens. Dat blijkt al genoeg uit wat we hierboven aangehaald hebben. Die gegevens zeggen ontstellend veel. En de wijze waarop Van der Ploeg deze verwerkt heeft eveneens.

Bij het lezen van dit boek kwam de vraag naar voren of de gegevens wel voldoende zijn verwerkt.

Van der Ploeg studeert zoals we in een folder lezen theologie aan de universiteit van Groningen. Dat komt in zijn boek niet tot zijn recht. Bijbels licht over de feiten ontbreekt geheel en al. Als de feiten gezien worden in het licht van de Schrift spreken ze nog op een andere wijze.

In dit verband willen we uit de Schrift een paar voorbeelden aanhalen, die ons de gezindheid van het hart van de mens laten zien. Het eerste voorbeeld nemen we uit de geschiedenis van het volk Israël. De Heere had het volk uit Egypte bevrijd, door de woestijn geleid en in Kanaän gebracht. Zolang de oudsten leefden die de wonderen des Heeren gezien hadden wandelde het volk in de wegen des Heeren, maar toen die oudsten gestorven waren week het volk af en ging het de afgoden der heidenen dienen. Dat herhaalde zich telkens weer als de Heere na verdrukking door vijanden weer uitkomst gaf. Het tweede voorbeeld ontleen we aan de levensopenbaring van de zonen van Samuel. Deze richter heeft in de vreze des Heeren gewandeld. Door hem heeft de Heere veel goeds gedaan. Zijn zonen hebben dat gezien en in de zegeningen ervan gedeeld, maar ze waren van een andere gezindheid dan hun vader en bogen het recht. Dat vinden we vaker in de Schrift en dat is ook nu overal te constateren. Het is zeer ontmoedigend, maar we hebben te letten op wat de Heere in Zijn Woord zegt.

De kerk houdt haar roeping. Het werk des Heeren blijft doorgaan. Daarbij gebruikt de Heere ook de opvoeding in de vreze des Heeren. De Heere voert Zijn raad uit. De

verantwoordelijkheid blijft bij ouders en kinderen. De mens gaat door eigen schuld verloren en als hij behouden wordt is het alleen genade.

Dit boek bevestigt de werkelijkheid zoals Gods Woord ons die tekent. Van der Ploeg laat dit niet zien. De toetsing aan Gods Woord ontbreekt geheel en al. En als geen rekening gehouden wordt met de uitspraken van dat Woord boeten de conclusies in waarde in.

Dit neemt niet weg, dat de schrijver in zijn boek veel gezegd heeft wat voor opvoeders en ambtsdragers van betekenis is. Zij kunnen er hun winst mee doen.

Het boek telt 224 blz. en kost f 25,-.

B.

Levenservaringen van schipper Huig Leen

1.

De foto bij dit artikel heeft op 3 april 1973 in De Katwijkse Post gestaan. Verschillende voorvallen uit het leven van mijn lieve grootvader Huig Haasnoot (bijgenaamd): Huig Leen. Ze spreken nog nadat ze gestorven zijn. Want de gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn. En ook voortgeplant worden van geslacht tot geslacht.

Op 28 juli 1926 was het 60 jaar geleden dat Huig Haasnoot Hzn. en Adriaantje van der Plas in het huwelijk traden en ter gelegenheid daarvan is de foto gemaakt. Het was voor Katwijk in 1866 een rampjaar. Toen heerste in hevige mate, vooral in de maanden juni en juli, de cholera en werden er tal van dorpsgenoten grafwaarts gedragen. Het was een benauwde tijd, en toch gingen Huig en Jaantje voor het overlopen (haringvisserij) naar Katwijk-Binnen. Ze gingen ter trouw. Bruiloft houden? Daar was geen denken aan, want de tijden waren er niet naar om feest te houden.

Huig Haasnoot Hzn. is geboren op 19-2-1847 en op de foto was hij 79 jaar oud. Zijn vrouw Adriaantje werd geboren op 25-5-1846. Met 11 kinderen werd dit huwelijk gezegend; 7 zoons en 4 dochters. Vanaf z'n elfde jaar tot z'n zeventigste heeft mijn grootvader Huig Leen gevaren, waarvan 37 jaar als schipper op de bomschuit en logger. Eénmaal is hij bij een zware storm overboord geslagen, en als door een wonder teruggeworpen op de bomschuit. Een andere keer werd z'n schuit totaal ondersteboven geworpen door een "geweldig stuk water". Toen het schip zich weer oprichtte kwam ook Huig Leen weer boven water, door Gods goedheid.

Een gebedsgestalte in zware storm

Mijn lieve onvergetelijke grootvader was in een zware storm terecht gekomen, de schuit dreef hulpeloos en als een wrak in zee; alle zeilen waren stukgewaaid en de schuit was zwaar gehavend door de zware stortzeeën die over het schip gingen, alles sloeg kapot aan dek. De bemanning kon niet aan dek komen en was in het logies, een gedeelte van de schuit waarin gegeten, gedronken en geslapen werd. Er kon totaal geen eten gekookt worden en geen koffie of thee gezet, want de kachel was uitgegaan. De bemanning was vol angst dat de schuit tenonder zou gaan en zij alle zouden verdrinken. Want ieder ogenblik kon het einde van hun leven voor hen aanbreken. Alle bemanningsleden waren in doodsgevaar en weenden. De anderen bespotten mijn grootvader bij goed weer, maar nu het op hun leven aankwam, zeiden ze tegen één van de matrozen: "Ga eens naar de ouwe (of schipper) toe of hij nog hoop heeft op ons behoud". Mijn grootvader was in het gebed; en worstelde aan de Troon der genade. Toen die matroos bij hem kwam, vroeg deze of hij nog hoop had. Maar hij kreeg ten antwoord van hem: "Het is nog nacht, want de Heere

had hem nog geen antwoord gegeven op het gebed (en niet door het gebed). Die matroos keerde terug naar de andere bemanningsleden en zei: dat de ouwe (of schipper) nog geen hoop had. Toen gingen ze nog harder wenen. En nu ze in nood verkeerden, durfde niemand hem te bespotten, maar erkenden hem dat hij toch een Godvrezend man was. Grootvader was voortdurend in het gebed; en kon de Heere niet loslaten. Totdat de Heere hem een belofte schonk, en wel deze woorden: dat er geen haar van hun hoofd gekrenkt zou worden zonder de wil van de Hemelse Vader. En daar kreeg hij het geloof bij van de Belover. Toen stond hij op in het geloof en ging naar de bemanningsleden toe om het hen te zeggen, dat de Heere hem die belofte geschonken had, dat Hij hen allen bewaren zou en noemde bovenstaande belofte op en zei: "Kinderen! (want zo sprak hij altijd), maak de kachel maar aan en zet een ketel water op voor de koffie. Want de Heere is een Waarmaker van Zijn Woord". Toen hij dat gezegd had, werd er direct gevolg aan gegeven, want zij geloofden hem op zijn woord. En hoewel de storm wel aan het afnemen was, kon de bemanning nog niet aan dek komen, totdat de gelegenheid aanbrak om zich aan dek te begeven. Aan dek gekomen, zagen ze dat alles stukgeslagen was en de zeilen van 't schip allen kapot gewaaid. Toen heeft de bemanning zoveel als er maar mogelijk was, aan dek bij elkaar gespijkerd en met touwen vastgesjord. Maar de zeilen waren zo verscheurd dat er geen maken meer aan was. Ze hebben toen zoveel als het kon alle zeilen bij elkaar geknoopt. Het bovenstaande is het eerste gedeelte van twee artikelen, geschreven door een kleinzoon van Huig Leen. Ze hebben een paar jaar geleden in De Katwijkse Post gestaan. Ds. Van der Meij gaf ze mij voor opname in ons blad. We nemen de artikelen onveranderd op.

B.

**Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL**

Het adres voor
al Uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

Een verantwoord adres voor al uw

**HUISHOUDELIJKE
APPARATEN**

- de BESTE merken voor een lage prijs.
(SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR,
MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Wellferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en . . . rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van
volledig pension voor
groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

Bejaarden die (evt. tijde-
lijk) verzorging behoeven,
bieden wij plaats in ons
particuliere tehuis.

HUIZE
'Edelweiss'
Kortenburglaan 4,
3941 HR Doorn.
Telefoon 03430 - 12534

ONRUST? ANGST? PRIKKELBAAR?

Onze geheel
plantaardige
zenuwtabletjes
hebben een rust-
gevend en kal-
merende werking.
Gewenning is ook bij
langdurig gebruik
niet te vrezen.
Kuur voor een maand
f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetestraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

Als u wat te vieren hebt:
hou het in 'IRENE': stijl-
vol, gezellig, huiselijk,
betaalbaar en . . . in
eigen kring!

HOTEL - REST.
'IRENE'
Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236